

Eerste Hulp Bij Onderwijs

In deze *Narthex*-rubriek buigt de lezer zich samen met een panel van docenten over casussen uit de lespraktijk. Eén docent stuurt een casus in en stelt een vraag, en twee docenten reageren met hun ervaringen en/of advies. Je kunt als lezer ook zelf een casus insturen of reageren. Een casus kan gaan over concreet gedrag van leerlingen, of juist meer uitzoomen naar het niveau van curriculumopbouw. Het kan gaan over excursies, beoordelingsopdrachten, didactische vernieuwingen of het ontwikkelen van nieuw lesmateriaal. Het kan gaan om iets groots, of juist iets kleins, als het maar voortkomt uit de dagelijkse lespraktijk van het vak levensbeschouwing/godsdienst.

Polariserende opmerkingen in de klas

In een persoonlijk gesprek met een Syrische vluchteling van 16 jaar, kwam een discussie naar voren over vrijheid, identiteit en de trots op het eigen land. De context was bijzonder: Syrië is verlost van Assad, en daarmee lijkt voor velen een nieuwe toekomst mogelijk. Het gesprek ging over hoe het voelt om eindelijk vrij te zijn, over het belang van leven in je eigen land, en over het recht op eigen identiteit en trots.

Toen het onderwerp over Koerdische mensen en hun streven naar een eigen land kwam, veranderde de toon. De gedachte aan een Koerdisch land, dat zich uitstrekt van Iran, Turkije tot in Syrië, riep zeer sterke weerstand op. De vluchteling reageerde hoogst verontwaardigd: “Nee, deze mensen willen we niet.”

Dit is een ingewikkeld vraagstuk waarin politiek, religie, etniciteit en persoonlijke ervaringen samenkomen. Voor mij als docent GL ligt hier een uitdaging: hoe kun je omgaan met zulke uitgesproken en polariserende meningen in de klas? Maar in dit geval vooral in het persoonlijke contact in het bijzonder, omdat de rest van de klas hier helemaal niet mee bezig is. Hoe bied je ruimte voor diversiteit aan perspectieven en inlevingsvermogen in verschillende meningen, zonder de verbinding met de leerling te verliezen?

George Stavorinus

*George Stavorinus is
docent Godsdienst en
Levensbeschouwing aan
het Bornego College in
Heerenveen.*

Wil je reageren op deze casus of heb je zelf een interessante casus met vraag uit jouw lespraktijk? Stuur dan een berichtje naar sacha@vdlginform.nl. Een casus kan incl. vraag zo'n 400 woorden beslaan, een reactie max. 100 woorden.

Beste George,

Dank voor deze casus. Ik kan me voorstellen dat het een interessant gesprek was met deze leerling. Je stelt een aantal boeiende vragen en ik deel graag mijn gedachten erover.

In algemene zin zie ik het als een meerwaarde wanneer leerlingen zich duidelijk uitspreken tijdens de lessen: zo kan er een verdiepend gesprek ontstaan. Zodra het echter polariseert, is het allereerst aan de docent om er als gespreksleider voor te zorgen dat de discussie respectvol verloopt. Hierin ligt denk ik al een gedeelde waarde: iedereen wil graag dat zij of hij gehoord wordt. Daarnaast denk ik dat het goed is om met behulp van het stellen van vragen te laten zien dat er ondanks de verschillen ook overeenkomsten zijn. Hoewel opvattingen sterk uit elkaar kunnen liggen, kunnen de onderliggende waarden wel gedeeld worden. Richt je op deze waarden, in plaats van op botsende meningen.

Het kan de tegenovergestelde kampen dichter bij elkaar brengen.

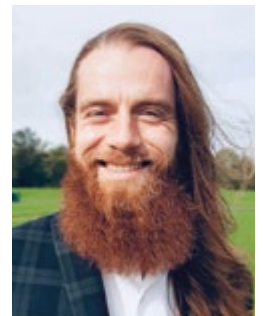
Wat betreft je persoonlijke contact met deze leerling zou mijn advies gelijksoortig zijn. De vrijheid en eigen identiteit waar deze leerling zelf naar streeft wordt een ander ontzegd. Mijn doel zou zijn de leerling hierop te laten reflecteren, zodat er hopelijk een denkproces bij haar of hem op gang komt. Het startpunt hiervan ligt in de erkenning van de emoties en wensen van deze leerling. Met behulp van vragen zoals: 'denk je dat het streven naar vrijheid iets menselijks is?', of: 'kun je je voorstellen dat jouw leeftijdsgenoten met een andere afkomst ook trots zijn op waar ze vandaan komen?', kan de leerling reflecteren op hoe dit voor anderen zou kunnen zijn en zich hopelijk realiseren dat de verlangens die hij of zij zelf heeft ook bij anderen aanwezig zijn.

Wanneer ik terugkijk op mijn ervaringen met situaties waarin leerlingen standpunten innemen die moeilijk te rijmen zijn met inclusie en diversiteit, dan zie ik dat ik vaak een behoefte heb om deze spanning weg te willen nemen. Het liefst zo snel mogelijk. Maar de werkelijkheid steek helaas vaak anders in elkaar. Overtuigingen, zeker van het soort die jij in je voorbeeld noemt, zijn diepgeworteld. Ze laten zich maar moeizaam door argumenten vermurwen.

Het stellen van verdiepende, reflectieve vragen is in mijn ervaring meer geschikt om bij leerlingen een denkproces op gang te laten komen. Als docent vind ik het dan soms lastig dat zo'n gesprek niet direct resultaat oplevert, in de zin dat de leerling milder in haar of zijn standpunt is geworden. Maar daarmee kun je hopelijk wel het contact in stand houden. In jouw voorbeeld zou zo'n gesprek met een individuele leerling eventueel opgevolgd kunnen worden door een les waarin gezamenlijk wordt stilgestaan bij wat vrijheid is en de verschillende manieren waarop leerlingen vrijheid ervaren.

Ik hoop dat je iets aan deze overwegingen hebt.

Hartelijke groet, Djarno Wiegman

Djarno is docent levens-
beschouwelijke vorming en
filosofie Groene Hart Lyceum,
Alphen a/d Rijn

